

Szerzőknek

Hirdetőknek

ÚJKOR.HU

A velünk élő történelem

BeszámolóAktuálisLapozóMagyar történelemVilágtörténelemPortréOktatásMozgóképekTheHistoryGeek

Formai elegancia, melodramák és szerelmi történetek – 100 éve született Franco Zeffirelli

MozgóképekPortré

Oszd meg másokkal is:

2023-02-12

A firenzei származású Franco Zeffirelli a 20. századi filmművészet egyik legjelentősebb filmrendezője volt. Olyan klasszikusok fűződnek a nevéhez, mint *A makrancos hölgy* (1967), a *Rómeó és Júlia* (1968), *Napfivér, Holdnővér* (1972), *Hamlet* (1990), *Jane Eyre* (1996) vagy például a *Callas Mindörökké* (2002). Munkássága során a legnevezetesebb díjakkal illették filmjeit: többek között kapott Oscar-díjat, Golden Globe-díjat, illetve Arany Pálma-díjat. Rendkívül sokoldalú tehetség volt, aki a rendezései mellett az olasz politikában is szerepet vállalt.

1923. február 12-én született Firenzében a divattervező Alaide Garosi és a szövetkereskedő Ottorino Corsi törvénytelen gyermekeként, így nem vehette fel egyik szülőjének sem a vezetéknevét. Ezért édesanyja Mozart Idomeneo című operájából a híressé vált *Zeffiretti lusinghieri* (kecsgetető szellőcskék – a szerző) áriából választotta fiának a tévesen írt Zeffirelli nevet. Ez a névadás mintha megpecsételte volna sorsát, hiszen nem csak a film és a színház, hanem az opera világában is maradandót alkotott.

Franco Zeffirelli és Olivia-Hussey a Rómeó és Júlia forgatásán (Forrás: Wikipedia)

Zeffirelli csupán hatéves volt, amikor elveszítette édesanyját, majd firenzei emigráns angol hölgyek nevelésébe került. A Scorpioni néven ismertté vált pikírt humorú nők között töltött éveiről a *Tea Mussolinivel* (1999) című filmjében emlékezett meg a rendező. A firenzei Képzőművészeti Akadémián tanult, azonban a második világháború miatt meg kellett szakítania tanulmányait, partizánként harcolt és brit katonák tolmácsa lett. A háborút követően díszlettervezőként kezdett el dolgozni Luchino Visconti mellett, akinek a *Vihar előtt* (1948) forgatásán már az asszisztense volt. Az 1950-es években hosszú és problémás kapcsolat alakult ki közöttük, több évig együtt éltek Visconti római Via Salaria-i villájában. Viharos kapcsolatuk egészen Visconti 1976-ban bekövetkezett haláláig tartott. Zeffirelli csak évtizedekkel később, 2006-ban vallotta be önéletrajzi visszaemlékezésében a Viscontihoz fűződő érzelmait.

1953-ban már színpadterveket és díszletet készített a milánói Scalában és az 1950-es években debütált rendezőként a színházban és a moziban egyaránt. A Scalában, az edinburgh-i King's Theatre-ben, a londoni Covent Garden Royal operaházban, illetve a New York-i Metropolitan operaházban is bemutatták rendezéseit. Az igazi áttörést a világhírnév felé vezető úton azonban az 1960-as évek végén bemutatott két Shakespeare-feldolgozása hozta meg számára. Innentől kezdve a nemzetközi filmművészet figyelmének középpontjába került, ugyanis filmalkotásaiban ugyanúgy, mint az operarendezéseiben, megjelenik a reneszánsz és a barokk csodálata.

A filmjeiben az érzelmek megélése áll a középpontban, főhősei a boldogság megtalálásának érdekében pedig a társadalom és a vallás konvencionális kereteiből keresnek kiutat.

Feldolgozásaiban mindig pontosan rekonstruálta a helyszíneket, és rendszerint olyan témákat választott, amelyek erős érzelmi hatást gyakoroltak a közönségre.

Zeffirelli 1972-ben (Forrás: Wikipedia)

Zeffirelli mindezek ellenére sohasem megy szembe konzervatív szemléletével, az Assisi Szent Ferenc életéről készült *Napfivér, Holdnővér* című film a filmtekstusok szerint a filmtörténet legszebb vallásos tárgyú műalkotása. Vallásos filmjeinek főművével, a *Názáreti Jézussal* (1977) pedig az őszinte, megélt keresztény hitet vitte vászonra, amely a Mel Gibson rendezésében készült *A passióig* (2004) a filmtörténet legismertebb Újszövetség feldolgozása lett. A filmek mellett a katolikus közéletben is vállalt szerepet. 1974 decemberében ő felügyelte a Szentév megnyitó ünnepségének világméretű televíziós rendezését, ráadásul 2007-ben **a nemrég elhunyt XVI. Benedek pápa** filmes tanácsadója lett. A filmes sikerek ellenére azonban nem feledkezett meg színházi múltjáról, a milánói Scalában együtt dolgozott Plácido Domingóval a *Bajazzók*, a *Parasztbecsület* (1982), a *Traviata* (1983) és az *Otello* (1986) operafilmeken. Ezeket követően visszatért a filmvilágba, *Az ifjú Toscanini* (1988) után ismét egy Shakespeare feldolgozással állt elő: Mel Gibson főszereplésével készült el a *Hamlet* (1990) kritikuskokat is megosztó formabontó filmje.

A katolikus közéleti szerepvállalása mellett a politikától sem maradt távol: 1994-ben a Silvio Berlusconi vezette Forza Italia párt színeiben a cataniai választókerületben szenátorrá választották, majd 1996-ban újraválasztották. A Forza Itáliával az 1999-es európai parlamenti választásokon is indult, de ekkor már nem szerzett elég voksot, majd ezt követően 2001-ben fejezte be a parlamenti tevékenységét.

1996 és 1999 között rendezte a *Jane Eyre* és az *Egy tea Mussolinivel* című ma már klasszikusnak számító filmeket. 1999 decemberében újfent a Szentév megnyitó ünnepségének televíziós forgatását vezette. 2002-ben rendezte meg a *Callas Mindörökké* című filmjét, amely Maria Callas görög származású operaénekesnő életét dolgozza fel. 2004. november 24-én II. Erzsébet királynő a Brit Birodalom Rendjével tüntette ki.

Franco Zeffirelli élete vége felé (Forrás: Wikipedia)

Franco Zeffirelli végül 2019. június 15-én reggel hunyt el a római Appia Anticán lévő villájában, négy hónappal kilencvenhatodik születésnapja után. 2019. június 18-án a Santa Maria del Fiore székesegyházban celebrált ünnepélyes temetést követően a rendező földi maradványait hazavitték szülővárosába, Firenzébe, hogy Cimitero delle Porte Sante műemléktemetőben lévő családi kápolnában helyezték végső nyugalomra.

Zeffirellinek két örökbefogadott fia volt, Francesco és Luciano. Emellett közeli barátja volt Silvio Berlusconiak. Egyes genealógiai kutatások nyomán pedig kiderült, hogy maga rendező génusz anyai ágon Leonardo da Vinci családjának leszármazottja volt.

Franco Zeffirelli a világ egyik leghíresebb olasz rendezője volt a 20. században, alkotásai mindmáig meghatározóak a filmszakma számára. Rendezőként a formai elegancia, a melodramák és a szerelmi történetek érdekelték, amelyeket rendkívüli látvány érzékével és ízléssel vitt vászonra, nem mentesítve azokat a művészi túlzásoktól és esztétizmustól.

Tímár Csenge

ÚJKOR.HU

A velünk élő történelem

Támogasson minket!

Munkánkat adója 1%-ával, vagy áttalálással segítheti:
Adószám: 18399477-1-41 (Újkor Alapítvány)
Számiaszám: 11714013-20001649-90000000 (Újkor Alapítvány)

További cikkek

Mozgóképek

Jánošík – Hogyan vált Rákóczi katonájából híres szlovák betyár?

Problematisuk-e, hogy ha „A” nemzet hőstét, akit egyébként „B” nemzet színeze jeleníti meg a folklórájába, „C” nemzet színezeze jeleníti meg a filmvászonon? Konkrétizálva a dolgot: zavaró-e az átlag szlovák néző számára, [...]

Portré

Joseph Heller, a háborúellenes tiltakozások irodalmának kulcsfigurája

Joseph Heller 1923-ban született Brooklynban, New Yorkban, és 1999-ben hunyt el szintén New Yorkban, bár már egy másik régióban. A háborúellenes tiltakozások irodalmának egy kiemelkedő alakja, még ha nem is [...]

Aktuális

Erőszak a föld alatt – titkos pincebörtönök rövidfilmen

Nemcsak a klausztrófbiaiban szenvedők rémálma lehet, ha nemhogy börtönbe, de kifejezetten a föld alá kerülnek, ahol kíméletlen kínzásoknak vetik alá őket. E büntetési formát több helyen alkalmazták a szocialista Magyarországon, [...]

Következő cikk

Váczai Márk

2023-02-12

A vidék emlékezete - Visszaemlékezések a 20. századra

Amikor tavaly bemutattam az Újkor.hu olvasóinak a Magyar vidék a 20. században sorozat hetedik kötetét, jeleztem, hogy hamarosan a nyolcadikra is sor kerül. Most eljött ennek az ideje. Ismerkedjünk meg [...]

Előző cikk

Tímár Csenge Mária

2023-02-12

Viselettörténeti konferencia | Konferenciafelhívás

A berettyóújfalui Bihar Múzeum viselettörténeti konferenciát szervez, amelyre előadók jelentkezését várja. Nem a ruha teszi az embert és igaz ez a múlt emberére is. Történeti tudásunkhoz jelentősen hozzájárulhatnak a korábbi [...]